

CAREL DE NERÉE
TOT BABBERICH EN
HENRI VAN BOOVEN

Den Haag in het fin de siècle









CAREL DE NERÉE
TOT BABBERICH EN
HENRI VAN BOOVEN

Den Haag in het *fin de siècle*

Sander Bink

met een voorwoord van Caroline de Westenholz

WBOOKS

in samenwerking met
Louis Couperus Museum



INHOUD

Den Haag fin de siècle	8
De Nationale Tentoonstelling van Vrouwenarbeid 1898	8
De Nerée tot Babberich	10
Eerste schreden op het beeldende pad	14
Boeatan en Jan Toorop	19
Extaze	23
Het schoone beeld	27
Henri van Booven	30
Kennismaking en vriendschap met Carel de Nerée	33
Claartje Rijnbende	39
Artistiek leven in Den Haag rond 1900	42
Het Kurhaus	46
Begin van het einde	53
Slot	57



Zeven jaar geleden stapte Sander Bink het Louis Couperus Museum binnen met het goede nieuws dat hij het archief van Couperusbiograaf Henri van Booven had ontdekt. Voor een museum gewijd aan onze grootste schrijver, Louis Couperus, was dit natuurlijk aanleiding om meteen te gaan denken aan een tentoonstelling over Henri van Booven.

Met zijn niet aflatende ijver op het gebied van onderzoek naar het Nederlandse fin de siècle stortte Sander zich vervolgens op de details van Van Boovens vriendschap met de verfijnde kunstenaar en dandy Carel de Nerée tot Babberich rond 1900.

Het was Van Booven die De Nerée deed kennismaken met het werk van Aubrey Beardsley, hetgeen zo'n grote invloed had op zijn tekenstijl, terwijl de kunstenaar op zijn beurt Henri van Booven introduceerde tot de romans van Louis Couperus – wat uiteindelijk zou resulteren in de biografie.

De tekeningen van De Nerée voor Couperus' roman *Extaze* zijn alweer veel te lang niet aan het publiek vertoond. Documenten en manuscripten uit het archief van Henri van Booven vormen volkomen nieuw expositiemateriaal. Het idee voor de tentoonstelling *Witte nachten. Carel de Nerée tot Babberich, Henri van Booven en Louis Couperus* was geboren.

Wij feliciteren Sander Bink met zijn baanbrekend onderzoek en hopen dat dit mag uitmonden in een volwaardige monografie over een groot kunstenaar. De tentoonstelling in het Louis Couperus Museum is nog te bezichtigen tot en met 10 mei 2015.

Caroline de Westenholz
Voorzitter Stichting Louis Couperus Museum

DEN HAAG *FIN DE SIÈCLE*

‘Het mooiste, wat een der allermooiste Hollanders van den laatsten tijd heeft kunnen geven’ schreef in december 1900 een artistieke Haagse jongeman aan zijn heimelijke liefde. Dat mooiste was Louis Couperus’ acht jaar eerder verschenen roman *Extaze*. Die jongeman was de kunstenaar Carel de Nerée tot Babberich (1880-1909), een kunstenaar die werkte in de verfijnde art-nouveaustijl van Jan Toorop en Aubrey Beardsley. Zijn werk wordt gerekend tot de hoogtepunten van de Nederlandse kunst uit het *fin de siècle*. Rond 1900 woonde, werkte en tekende hij in Den Haag, waar toen de *art nouveau* meer in zwang was dan in welke Nederlandse stad ook. Ook was het een kleine plaats, waar iedereen elkaar kende en de dandy De Nerée onvermijdelijk een opvallende en veelbesproken verschijning was.

Een van zijn allerbeste vrienden in deze jaren was de schrijver Henri van Booven (1877-1964), die later bekend zou worden door zijn biografie over de meest Haagse der Haagse schrijvers, Louis Couperus. ‘Ik drijf er met groote oogen/ik word van het nieuwe bewogen’ dichtte Gorter in een groot stads-gedicht, en net als de door hen bewonderde dichter kijken De Nerée en Van Booven hun ogen uit naar al dat nieuwe.¹ De Nerée en Van Booven waren ‘vol van het schoon in Louis Couperus’ oeuvre’. Op *Extaze* baseerde De Nerée een reeks tekeningen die wellicht tot de meest bijzondere uit de Nederlandse kunst rond 1900 behoren. Naast Couperus bewonderden de vrienden de modernste Europese kunst en literatuur: schrijvers als Oscar Wilde, Mallarmé, Knut Hamsun of Gabriele d’Annunzio werden door hen aanbeden en zij keken hun ogen uit naar de tekeningen en schilderijen van Toorop, De Feure, Aubrey Beardsley of Thorn Prikker. Zij lasen deze boeken en bekeken de kunstwerken in het Den Haag van rond 1900, Den Haag *fin de siècle*.

DE NATIONALE TENTOONSTELLING VAN VROUWENARBEID 1898

Op 9 juli 1898 werd in Den Haag, op een terrein nabij de Scheveningse weg en de Stadhouderslaan, in speciaal hiervoor geconstrueerde witte gebouwen met brede veranda’s en paviljoens de Nationale Tentoonstelling van Vrouwenarbeid geopend.² Deze tentoonstelling, een belangrijke gebeurtenis in de Nederlandse cultuurgeschiedenis in het algemeen en die van het feminisme in het bijzonder, wilde aandacht vragen voor ‘vrouwenarbeid’: werk verricht en producten gemaakt door vrouwen. Dat vrouwen dat deden was meer dan honderd jaar geleden niet vanzelfsprekend. Als ze het al deden, of de kans kregen, dan was dat vaak onder slechtere omstandigheden dan hun mannelijke vakgenoten – en in de betere kringen was het absoluut ondenkbaar dat een vrouw aan het werk zou gaan. De inhuldiging van koningin Wilhelmina in september van dat jaar werd door het comité van chique Haagsche dames als een geschikte



Links: De Nerée
voorjaar 1901

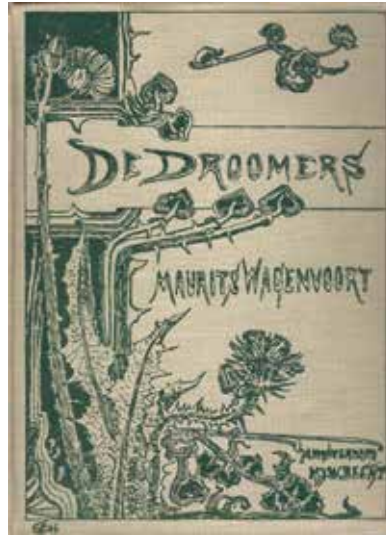


Rechts: Henri van
Booven in 1910.
Tekening door
D.A. Bueno de Mes-
quita (1889-1962)

aanleiding gezien om aandacht te vragen voor het lot van de arbeidster. Dit comité werd voorgezeten door een dame die mede dankzij Louis Couperus als onsterfelijk personage een plaatsje in onze literatuur heeft verworven. De Haagse freule Cécile de Jong van Beek en Donk (1866-1944) was waarschijnlijk liever onsterfelijk geworden door haar in 1897 verschenen emancipatieroman *Hilda van Suylenburg*, maar hoewel deze roman niet volstrekt ‘vergeten’ is, is Couperus’ roman *Langs lijnen van geleidelijkheid* (1900) vele malen bekender. Couperus’ roman is wel gezien als een ‘antwoord’ op *Hilda van Suylenburg*, waarin Couperus tevens zijn hoofdpersoon Cornélie de Retz van Loo naar De Jong van Beek en Donk zou hebben gemodelleerd.³

Door de nauwe banden van veel inwoners met de Oost- en West-Indische koloniën was de Hofstad de meest voor de hand liggende locatie voor de Tentoonstelling voor Vrouwenarbeid, waarvan het ‘exotische’ element de grote trekpleister was. Er was onder meer een kampong ‘Insulinde’ nagebouwd waar batikkende vrouwen en gamelanspelers het geheel ‘net echt’ deden lijken. Hoewel officieel de nadruk op ‘arbeid’ lag was er zeer veel aandacht voor ‘nijverheid en kunst’ – en dan door vrouwen vervaardigd uiteraard.

Zo was het speciaal voor de tentoonstelling uitgegeven tijdschrift *Vrouwenarbeid*, dat elke paar dagen verscheen en nieuws, verslagen en aankondigingen bevatte, fraai geïllustreerd in nieuwe kunststijl door de in Nederlands-Indië opgegroeide Haagse kunstenaar Cornelia van der Hart (1851-1940). Van der Hart was een leerlinge van de beeldend kunstenaar en



Links: vignet door
Cornelia van der
Hart uit het tijdschrift
Vrouwenarbeid, 1898

Rechts: boekband van
De droomers (1900)
ontworpen door Cor-
nelia van der Hart

schrijver Philippe Zilcken (1857-1930). Zilcken was een 'spin in het web', niet alleen in de Haagse kunstwereld, maar ook in die van over de grenzen. Hij had veel contacten in Parijs en zijn oriëntalistische werk oogstte overal veel succes. Van der Hart richtte zich voornamelijk op boekbandontwerpen. Zij ontwierp de mooie bandontwerpen voor de rond 1900, net als nu weer, zeer populaire uitgaven van Scandinavische auteurs als Knut Hamsun of Selma Lagerloff. Ook de typische *fin de siècle*-roman *De droomers* (1900) van Couperus' vriend Maurits Wagenvoort was gestoken in haar ontwerp. Couperus bewonderde deze roman, tezamen met diens *Maria van Magdala* uit 1897.

Van der Hart had, wellicht vanwege haar achtergrond, bij de tentoonstelling de artistieke leiding over de inrichting van de Oost-Indische zaal. Even verderop had een Haagse vriendin met een West-Indische achtergrond de verantwoording over de zaal waar de kunst en nijverheid uit deze streken, de tegenwoordige Caraïben, aanschouwelijk werd gemaakt.

DE NERÉE TOT BABBERICH

Constance Petronella van Houten was op 4 mei 1858 geboren op Curaçao, in Willemstad. Op een van zijn reizen naar 'de West' had de zeven jaar oudere patricische luitenant-ter-zee 2e klasse Frederik de Nerée tot Babberich haar daar ontmoet. Op 4 mei 1877 traden zij in het huwelijk en op 28 februari 1878 werd hun eerste zoon Richard (overleden in 1945) op Curaçao geboren. In de zomer van 1879 reisde Constance mee naar Frederiks ouderlijk huis in het Gelderse plaatsje Babberich. In het landelijke dorpje kon de slecht Nederlands, half-Engels sprekende Curaçaose maar moeilijk aarden. Op 18 maart 1880 kregen ze hun tweede zoon, Christophe Carel Henri, en zo'n twee jaar later, op 13 februari 1882, hun derde en laatste zoon Frans Joseph Marie, beide



Constance de Nerée
tot Babberich-Van
Houten omstreeks
1910

geboren op Huize Babberich. De zonen zouden hun vader niet leren kennen want na een kortstondig ziekbed overleed deze, op 18 augustus 1882. De verplichtingen die het wonen op een landgoed met zich meebracht konden de begaafde en artistiek aangelegde Constance niet erg boeien en zodra het mogelijk was vertrok zij met haar zonen naar Den Haag. Daar schreef zij zich in 1893 in bij de Haagse Academie voor Beeldende Kunsten. Op voordracht van de directeur van deze instelling werd mevrouw de Nerée vanaf 1895 ‘pensionnaire’ van koningin-regentes Emma (dit was een jonge kunstenaar die financieel ondersteund werd door de vorstin). Zij pendelde vooralsnog heen en weer; de zomers werden op Camphuysen doorgebracht. Haar zoons zaten ‘intern’ op school en ondanks deze misschien wat onregelmatige omstandigheden deed zoon Carel het goed daar. Hij ging in 1893-’94 in Arnhem school op het instituut Baudet en in 1894-’95 in het Belgische Huy, nabij Luik. Carel las en sprak zo al vroeg bovengemiddeld goed Frans en kon zich dan ook prima redden toen zijn moeder hem op zijn veertiende enige tijd alleen in Antwerpen in een hotel liet verblijven. De Nerée was een intelligente jongen. Na zijn dood zou *De Kroniek* memoreren: ‘Wat echter minder algemeen bekend is, dat zijn de buitengewone gaven des geestes, waarmee deze voor zijne omgeving geheel “nieuwe man” begenadigd was en die hem in zijn carrière en in de society onmiddellijk aller aandacht verzekerde.’⁴

De patriciërsfamilie vond deze vrijzinnige manier van opvoeden maar niks, evenmin als de artistieke ambities van Constance – die zich meer en meer aan het toeleggen was op schilderen, ‘kunstnaaldwerk’ en beeldhouwen. Om dat laatste nog beter in de vingers te krijgen toog zij in 1895 naar Leuven om les te nemen bij de grote Belgische beeldhouwer en schilder Constantin Meunier (1831-1905).

Huize Babberich rond
1900



In datzelfde jaar, 1895, was de vijftienjarige Carel ingeschreven bij de Hogere Handelsschool in Antwerpen. Net als bij zijn moeder lag Carels hart meer bij de schone kunsten en als vanzelf leerde hij in Antwerpen leeftijdgenoten kennen die daar de Academie voor Beeldende Kunsten bezochten. Hij had daar alle tijd voor, want leren kostte hem weinig moeite en hij kon dus rustig overdag – al dan niet in bed – het ene boek na het andere lezen en 's nachts met zijn nieuwe schildersvrienden de Antwerpse en Brusselse nachten in duiken. Een van zijn kunstzinnige vrienden was de schilder, schrijver en beeldhouwer Jan Apol (1874-1945), neef van de bekende Haagse schilder van wintergezichten Louis Apol. Een heel goede vriend van de De Nerées werd in deze periode Gerard David Gratama (1874-1965). Via wederzijdse Haagse schildervriend Gustaaf van der Does hadden De Nerée en zijn broer Frans deze Gratama leren kennen. Vanaf 1912 zou deze schilder directeur van het Frans Hals Museum worden. Gratama had in 1895 aan de Haagse Academie een opleiding als kunstdocent voltooid en vertrok op aanraden van de grote schilder Willem Maris naar Antwerpen om daar tot 1897 zijn schildersvaardigheden te vervolmaken. Maris' zoon Simon (1873-1935), vanaf 1900 succesvol portretschilder en vriend van Mondriaan, vergezelde Gratama. Andere leden van die Hollandse schildersbent in Antwerpen waren Piet Slagter (1871-1938), Hendrik van Borssum Buisman (1873-1951) en Hendrik Jan Wolter (1873-1952), die later als luministisch schilder bekend zou worden.



Gerard Gratama (en onbekende) aan de schildersezel, rond 1900



Portret van De Nerée door Gratama (zwart-witreproductie), 1897

Gratama schilderde medio 1896 een eerste portret van zijn vriend: een olieverfschilderij van een in een stoel zittende De Nerée. In 1897 maakte hij nog een mooi portret van zijn vriend ten voeten uit. Het werd in het najaar van 1899 in de Haagse Kunstkring tentoongesteld en was een van Gratama's eerste successen.⁵ Wolter maakte in 1897 een levendiger portret van een lezende De Nerée. Een van De Nerées favoriete activiteiten in deze tijd was het lezen van de nieuwste Europese literatuur: symbolistische dichters als Stéphane Mallarmé en Charles Baudelaire, de romans van Gabriele d'Annunzio, Oscar Wilde (*The Picture of Dorian Gray*, *Salomé*), de verstilte toneelstukken van Maurice Maeterlinck – die toen in heel Europa opgang maakte –, de Scandinavische literatuur en de Duitse verzen van Stefan George. Voor al dit nieuwe hadden De Nerée en zijn vrienden hun jeugdige ogen wijd open. Een dergelijke literaire jeugdige opmerkzaamheid is treffend beschreven door Stefan Zweig in zijn herinneringen aan de Europese wereld van rond 1900 *Die Welt von Gestern* (1942) waarin de schrijver en zijn vrienden:

*'het als een vernedering [voelden] om iets niet te kennen dat een ander wel kende, en het ging ons daarbij speciaal om de laatste, de nieuwste, de meest excentrieke en ongewone dingen, die nog door niemand, en vooral niet door de officiële literatuurkritiek van onze bezadigde dagbladen, waren afgetrapt. Het ontdekken en een ander vóórzijn was een ware hartstocht voor ons, die zich bij mijzelf trouwens nog lang heeft voortgezet. Juist dát te kennen wat nog geen algemene erkenning had gevonden, het opgeschroefd moderne en radicale, daarop richtte zich onze speciale voorliefde, en er verscheen daarom ook niets zozeer in het verborgen en buiten de grote stroom, of onze collectieve, onderling wedijverende nieuwsgierigheid wist het uit zijn schuilhoek te halen.'*⁶

Van de Nederlandse schrijvers hield De Nerée in het bijzonder van Louis Couperus en net als deze van Henri Borel en Maurits Wagenvoort. De Tachtigers Herman Gorter, Frederik van Eeden en Lodewijk van Deyssel bewonderde hij zodanig dat hun 'woordkunst' niet alleen doorklinkt in De Nerée's brieven, maar ook in zijn eigen literaire werk. Of hij dit werk ook aan een uitgever heeft aangeboden is niet bekend, maar over De Nerée als literator deden verhalen de ronde. Dat werk, dat zich in zijn nalatenschap bevindt, is een mengeling van citaten van bewonderde schrijvers, dagboekachtige fragmenten, Nederlandstalige prozagedichten, Franse verzen en opzetten voor langere stukken proza met titels als *Doffe levens* of *Het boek van den dood*. De invloed van de Franse symbolisten en decadenten, neo-mystieke teksten van Van Deyssel en Johannes Viator van Van Eeden domineert, getuige dit fragment uit waarschijnlijk zomer 1900:

Ik heb weer pijn, zware donkere pijn. Het strijdt door mijn leven heen, deze felle pijn, dat zwarte, dit zwart-brandende. Het verteert niet, het smeult zwart, donker, diep, diep hier beneden – ik weet – het is er, niets helpt hieraan, ik weet het is er. Had ik het niet gedacht? Had ik het niet gedacht? O zeker, ik wist het – de jaren lange, ik deed niets dan klagen. Hoor ik mijn klagen dan niet meer? Ik had het wel gedacht,

de jaren zijn gegaan en hebben hunne gedachten getracht – gelijk booten komen over de groote meeren, elk heeft zijn lange schaduwen, die meezeilen. Zij zeilen mede de slagschaduwen, zeilen mede over de zeeën en de luchten hebben het wel begrepen. Hoe hel en koel zijn de schaduwen.⁷

Postuum werden in 1916 enkele van zijn Franstalige gedichten in een Frans-Nederlands tijdschrift gepubliceerd. In één daarvan komen bovengenoemde schepen weer terug:

Une barque voque lointaine
Dans la nuit incertaine
D'une mer polaire
Sa face si claire
Pour jamais perdue
Perdue, perdue, perdue.⁸

EERSTE SCHREDEN OP HET BEELDENE PAD

In 1897 studeerde De Nerée glansrijk af aan de Hogere Handelsschool en voegde hij zich bij zijn moeder in Leuven. In november van dat jaar schreven moeder De Nerée en de drie zonen zich officieel in in Den Haag.

Ambities om zelf te schilderen of te tekenen, zoals zijn moeder, lijkt De Nerée aan het begin van de zomer van 1898 nog niet te hebben gehad. Eind juni ging hij dan ook gewoon eens kijken bij zijn moeder en haar werkzaamheden in het West-Indische Paviljoen op de Internationale Tentoonstelling voor Vrouwenarbeid. Een van de daarbij aanwezige vrienden was waarschijnlijk de uit Arnhem afkomstige Evert Willem Goteling Vinnis (1878-19?), broer van schilder E.R. Goteling Vinnis (1868-1894) en in Leiden studiegenoot in de Rechten van Carels broer Richard. Goteling Vinnis zou later een mooie collectie werken van zijn oude vriend De Nerée bezitten; werken waarvan hij de eerste kiem heeft zien ontspringen. Gerard Gratama zou zich jaren later nog levendig herinneren dat het bij dit bezoekje aan de Tentoonstelling was dat zijn vriend voor het eerst de tekenpen hanteerde. En tot ieders verbazing nog zeer kundig ook:

In het jaar 1898 had de eerste Tentoonstelling voor Vrouwenarbeid plaats op een terrein hoek Stadhouderslaan/Scheveningse weg tegenover de Promenade. Het was toen nog een onbebouwd duinterrein. Mevrouw de Nerée-van Houten, zijn moeder, zat in het Comité van deze expositie voor de Westindische afdeling. De ruimte, waarin deze afdeling was ondergebracht, was met jute bekleed en zij vroeg mij en nog enige anderen om te helpen deze ruimte wat aan te kleden en een beschildering op de jutebekleding aan te brengen. Wij, die niet gewend waren op jute te schilderen met lijmv verf, brachten er niets van terecht tot groot vermaak en bespotting van Karel. Eindelijk werd het ons te gortig en zeiden wij: "Steek jij nu maar eens een poot uit dan doe het

P.C. de Moor (1866-
1953) *Princesse de
Lamballe* 1895



zelf.” En het wonder geschiedde; Karel, die nooit getekend had, bracht met enkele fraaie lijnen een decor tot stand, waar wij met verbazing naar stonden te kijken. Van dat ogenblik af, toen hij voelde wat hij in zijn mars had, is hij begonnen met tekenen als tijdverdrijf.⁹

Naast de van zijn moeder meegekregen artistieke aanleg en interesse zal zijn verblijf in Antwerpen zijn vele kunstenaarsvrienden hem zeker hebben geïnspireerd tot zijn keuze voor de tekenkunst.

In zijn Antwerpse tijd heeft De Nerée samen met deze vrienden ongetwijfeld de plekken bezocht waar de dan nieuwste kunsten te zien waren. Waar ze precies geweest zijn is niet bekend. Mogelijk hebben ze een van de zes Salons de la Rose & Croix bezocht die tussen 1892 en 1897 in Parijs werden gehouden. Daar zouden ze werken kunnen hebben bewonderd van grote symbolisten en art nouveau kunstenaars als George de Feure, Pierre Puvis de Chavannes,

Carel de Nerée tot Babberich en Henri van Booven. Den Haag in het fin de siècle verschijnt ter gelegenheid van de tentoonstelling in het Louis Couperus Museum 9 november 2014 t/m 10 mei 2015

Uitgave

WBOOKS, Zwolle

info@wbooks.com

www.wbooks.com

i.s.m.

Louis Couperus Museum

info@louiscouperusmuseum.nl

www.louiscouperusmuseum.nl

Louis Couperus Museum

Javastraat 17

2585 AB Den Haag

Tekst: Sander Bink

Vormgeving: Richard Bos

Deze uitgave kwam mede tot stand dankzij financiële steun van de Stichting Harten Fonds en de M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting.

Particuliere collectie: p. 10-13, 27-28, 32, 43, 54-55, 60

Henri van Booven Archief: p. 9, 57

Collectie Gerard van Wezel: p. 15-16, 38, achterzijde

Centraal Museum: p. 17

Collectie Meentwijk: p. 18, 20, 45, voorzijde

Collectie S. van de Peppel: p. 22

Locatie onbekend: p. 25 (uit: H. van Booven, *Leven en werken van Louis Couperus, 1933*), 48, 11 en 50 (beide uit: *De Kroniek*, januari 1916), 31 (uit: *Zelfkeur. Bloemlezing. Wereldbibliotheek, 1907*), 35

Museum voor Moderne Kunst Arnhem: p. 25-26, 42, 59

Gemeentearchief Den Haag: p. 18, 37, 51

Gemeentemuseum Den Haag: p. 26

Museum de Fundatie Heino/Wijhe en Zwolle: p. 60

© 2014 WBOOKS / Louis Couperus Museum / Sander Bink

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2014.

ISBN 978 94 625 8064 0

NUR 655, 694

 WBOOKS





Over een bijzondere en onderbelicht
gebleven vriendschap uit de
fascinerende kunstgeschiedenis van
het Haagse fin de siècle.



'Het mooiste, wat een der allermooiste Hollanders van den laatsten tijd heeft kunnen geven' schrijft de kunstenaar Carel de Nerée tot Babberich (1880-1909) in december 1900. Dat mooiste was Louis Couperus' roman *Extaze* uit 1892. De Nerée liet zich door *Extaze* inspireren tot een reeks tekeningen die behoort tot de hoogtepunten van de Nederlandse kunst uit het fin de siècle. Rond 1900 woonde en werkte De Nerée in Den Haag, waar de Art Nouveau meer in zwang was dan in welke Nederlandse stad ook. Zijn allerbeste vriend was de schrijver Henri van Booven (1877-1964), de eerste biograaf van Louis Couperus. De Nerée en Van Booven waren bekende verschijningen, dandies, in het Haagse

culturele leven. Samen lazen en bewonderden zij Couperus en andere moderne literatuur. Zij kijken tevens hun ogen uit naar de nieuwste tekeningen en schilderijen van Jan Toorop, Georges de Feure, Aubrey Beardsley en Johan Thorn Prikker. Van Booven stimuleert De Nerée bij het scheppen van zijn fijnzinnige oeuvre en De Nerée stimuleert zijn vriend tot het schrijven van diens bestseller *Tropenwee* uit 1904.

Sander Bink is kenner van de kunst en literatuur van het Europese fin de siècle en een van de schrijvers van het weblog rond1900.nl Hij publiceerde eerder over Louis Couperus, Henri van Booven, Aubrey Beardsley en Carel de Nerée tot Babberich.



Louis Couperus.
LOUIS COUPERUS MUSEUM

WWW.WBOOKS.COM

